

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DRUON, MAURICE

Marile familii / Maurice Druon ; trad.: Diana Morărașu. – București : Orizonturi, 2013
2 vol.

ISBN 978-973-736-188-2

Vol. 2. - ISBN 978-973-736-190-5

I. Morărașu, Diana (trad.)

821.133.1-31=135.1

Maurice Druon

MARILE FAMILII

volumul 2

Traducere: **Diana Morărașu**

LES GRANDES FAMILLES

COPYRIGHT © 1948 by MAURICE DRUON - all rights reserved

Toate drepturile asupra ediției în limba română sunt rezervate

Editurii ORIZONTURI – București

Bd. Libertății nr. 4, Bl. 117, ap. 20, sector 4, cod 040128

Editura ORIZONTURI

au apărut:

VIATA LUI ISUS

PASAREA SPIN vol. 1 și 2

GRAN CANARIA

FURIA ÎNGERILOR

CARTEA DE LA SAN MICHELE

LOVE STORY & SINGURA IUBIRE

REBECCA

LADY DE WINTER

IEDERA

PROPUNERE INDECENTĂ

SORA CARRIE

PRINCIPIUL DOMINOULUI

DOMINO VENDETTA

MĂTĂNIILE

SPITALUL MUNICIPAL vol. 1 și 2

VĂ PLACE BRAHMS? • BONJOUR, TRISTEȚE!

LOTUS AMAR

DRAGOSTE ȘI SPERANȚĂ

DOUĂ ORFELINE

în pregătire:

HANUL JAMAICA

SCARLETT vol. 1 și 2

MONT-ORJOL

Capitolul unu

FAMILIA SCHOUDLER

1

În primele zile ale lui aprilie, Noël Schoudler se întoarse din America întinerit, transformat. Purta haine deschise la culoare, pălării din fetru moale; gulerile lui false erau cu vreo două degete mai joase. Deborda de planuri și entuziasm, vorbea despre o altă plecare, în Argentina, spre iarnă, iar anul viitor – în Scandinavia. Se uita cu regret cum cuferele lui sunt urcate în pod.

— E o prostie, declara el; putrezim în birouri prăfuite, învârtim aceleași principii învechite, când lumea e plină de bogății și de posibilități noi.

François era încântat să-și vadă tatăl într-o astfel de bună dispoziție.

În prima săptămână, în imensele saloane din bulevardul Messine, Noël dădu o petrecere la care se înghesui lumea bună din tot Parisul. Își servi oaspeții cu băuturi pe care le numea „cocktailuri”. După nici o oră, femeile sporovăiau deja cu voci ascuțite și țipătoare, iar bărbații aveau râsete sonore, gesturi familiare. Nimeni nu se mai înțelegea cu nimeni sub plafoanele înțesate cu șerpuieli din stuc. Limbile se dezlegaseră. Până atunci, nicio altă reuniune pariziană din acest mediu nu

Respect pentru oameni și cărți

avusese o asemenea atmosferă de *Carnaval*. Poate că nu era de bonton, dar lumea se distra de minune.

Uriășul îi vedea pe toți perindându-se prin fața lui și le împărtășea cu generozitate din experiențele sale, cu un aer de explorator. Le dădea parlamentarilor prezenți o lecție de politică externă, sfătuia un tânăr pictor să expună la New York, se lamenta alături de industriași pentru proasta organizare a producției franceze. „Acolo au ceea ce ei numesc sistemul Taylor...” În același timp, îi potopea cu întrebări pe toți, de parcă ar fi lipsit doi ani.

Se spunea despre el:

— Este uimitor, Schoudler ăsta! Nu s-ar zice că are șazeci și șase de ani. E ca o stâncă!

La nouă și jumătate seara mai erau încă în jur de cincizeci de persoane, care păreau a fi uitat cu totul de cină. După plecarea lor, Noël făcu un tur amplu al grădinii, privi fațada hotelului, toate ferestrele luminate. Noaptea era călduță, iar primăvara, cu mugurii ei abia îmbobociți, parfuma aerul cu o mireasmă de jeleu.

— Orice-ar fi, e bine să te întorci în țara ta, afirmă el.

Își îmbrățișă soția, care avea lacrimi în ochi.

— M-ai înșelat mult? murmură ea.

A doua zi, el se apucă din nou de muncă.

Primul dintre colaboratori care îi spuse: „Mă voi sfătui în această problemă cu domnul François Schoudler“, îi dădu o lovitură serioasă. Până atunci, el, Noël, era cel care îi îndruma: „rezolvați această problemă cu domnul François“. Zadarnic însă, căci dintr-o veche obișnuință, dosarele, problemele se îngrămădeau, toate, pe biroul lui.

Dar în două luni lucrurile se schimbaseră. Noël își dădu seama că cei de la bancă îl numeau pe François „baronul Schoudler cel tânăr“, iar cei de la ziar, mai ales angajații sub treizeci și cinci de ani, căpătaseră obiceiul firesc de a-l striga pe François „patroane“.

În sala mare a redacției era pe perete o caricatură a lui François, stingându-și chibritul cu un gest larg, familiar lui. Noël Schoudler spuse:

— Nu-i prea grozavă.

Dar constată că unii redactori păreau nemulțumiți de observația lui.

Situația lui, de proprietar al unei mari bănci private și de regent al Băncii Franței, îi interzicea lui Noël să se implice în nume propriu în ziar, nu o putea face decât ca principal sponsor. Dar în realitate, el își asuma toate funcțiile direcției, petrecea acolo multe ore pe zi, se ocupa de tot. Ceilalți bancheri judecau cu oarece dispreț această manieră de a face jurnalism, considerând-o un fel de „vioară a lui Ingres“, puțin cam stridentă. Pentru Noël, ziarul era creația lui, bucuria, expresia vizibilă și cotidiană a puterii lui, mașina lui de fabricat miniștri.

În timpul absenței lui, vânzările ziarului crescuseră până la șaisprezece mii de exemplare pe zi. François introdusese modificări în aranjarea în pagină, dispunerea rubricilor, prezentarea publicității.

Mândru de el și oarecum sigur dinainte de laudele tatălui, el spuse:

— Am vrut să fac o experiență parțială. Sunt sigur că, cu un efort ușor, am putea crește vânzările cu treizeci de mii.

— E o greșeală, e o greșeală, răspunse Noël. Nu se fac experiențe cu un ziar vechi. Cei treizeci de mii de noi

cititori ai tăi riscă să ne facă să pierdem, în șase luni, șazeci de mii din vechea noastră clientelă.

Dându-și seama că, totuși, François avea dreptate, adăugă:

— Să lăsăm așa ceea ce ai făcut până acum, nu e cazul să facem tot timpul schimbări; deocamdată ajunge.

Îl părăsise deja tot frumosul spirit novator cu care se întorsese din America. Nu se mai punea problema sistemului Taylor și era ca și cum François, care nu se clințise din loc, fusese cel plecat de fapt în Lumea Nouă.

Pentru a-i face plăcere lui Noël, prietenii și lingușitorii îi făceau mereu complimente pentru fiul lui.

— Da, da, François se descurcă foarte bine, răspundea el. De altfel, l-am format la școala mea, așa cum tatăl meu m-a format pe mine. l-am transmis principiile Schoudler.

Iar privirea lui se îngusta tot mai mult pe sub pleoapele înecate în grăsime, încât oamenii aveau impresia că se adresează unei fortărețe.

Pe zi ce trecea, gigantul devenea tot mai morocănos, mai întunecat, mai brutal; chiar el își dădea seama de asta și nu înțelegea de ce. „Cred că m-a obosit călătoria asta“, își spunea el. Avea mereu impresia că era respectat mult mai puțin; nu se mai privea în toate oglinzile.

Conflictul izbucni la ziar, iar motivul fu unul secundar: Simon Lachaume. Dat fiind că murise principalul cronicar de politică externă, François profită pentru a-l propune pe Simon.

— Mai întâi, ia spune, ce coloratură politică are Lachaume al tău? întrebă Noël, brusc indispus. Cu Rousseau? Da, bine! Și ce vârstă? Treizeci și trei de ani?...

Mâna lui se prăvăli peste birou.

— Un puștan! Încă un puștan! Dacă te las în voia ta, casa asta se va transforma curând în creșă!

— Dar ce vârstă avea taica Bonnetang când i-ai dat rubrica? întrebă François vexat.

— Taica Bonnetang, cum îi zici tu, avea vârsta mea, ceea ce înseamnă că atunci când a preluat rubrica...

Noël Schoudler simți că se află pe nisipuri mișcătoare, căci taica Bonnetang scria la ziar de mai bine de treizeci de ani. Gigantul încercă să revină pe un teren mai ferm.

— Și apoi, Bonnetang își cunoștea meseria! Și apoi, de fapt în primul rând, eu sunt șeful aici, iar dacă eu spun nu, nu rămâne!

— Dar firește, tu ești șeful, replică François cu calm.

— Nu mai pare așa de firesc! strigă Noël. „Domnul François“ pe ici, „domnul François“ pe dincolo. „Domnul François are un plan pentru ziar“, „domnul François are un plan pentru fabricile de dulciuri de la Sonchelles“; „domnul François ar vrea să recondiționeze clădirea băncii!“ Dar „domnu' François“ are un tată și un bunic care muncesc, care luptă, care se bat ca niște câini de șaptezeci de ani de zile ca să-l facă pe el ceea ce este...

Își pierdea controlul. Cuvintele îi ieșeau ca niște baste negre din gura unui prestidigitator, uitase cu totul de prezența redactorului-șef sau, mai curând, se folosea de el pentru a-și umili fiul, deși nu făcea decât să se umilească pe sine. Devenea grosolan și în sentimente, și în exprimare...

— ... și „domnu' François“, care de fapt nu știe nimic, căci nimic nu știi, mă auzi! sub pretextul că a fost un

amărât de căpitan de cavalerie cu cizmulițele lui plătite de tata, cu Crucea de război plătită tot de tata, ca și toate celelalte...

— Ah! asta nu! Nu voi permite! urlă François. Poate că tu ai plătit și pentru rana mea? Noi ne-am pus pielea la bătaie când voi tăiați frunze la câini prin Bordeaux ca să...

— Taci din gură! urlă uriașul.

Avea pleoapele răsfrânte, ochii brăzdați de vinișoare roșii. Vocea lui răzbătea prin ușile capitonate și se auzea până în biroul secretarei.

Redactorul-șef, jenat că e nevoit să asiste la această scenă, avu o intervenție timidă.

— Ascultați-mă puțin, patroane! încercă el.

— Ah! Muller, dumneata să taci din gură, altfel zbori de nu te vezi! strigă Noël Schoudler. De acum înainte interzic categoric ca fiul meu să mai dea vreo dispoziție la ziar. Ai auzit bine sper: niciuna! Nu mai are nimic de făcut! Nu are decât să se ducă să se distreze cu regatele sau cu vânătorile lui cu banii pe care eu, pe care dumneata, Muller, și întreg ziarul, îi câștigăm pentru el. Dar ziarul nu e o jucărie, iar eu nu sunt încă senil! Să aștepte să mor întâi, înainte de a-mi face toată munca una cu pământul!

Își auzea inima bătând cu un zgomot de motor de vapor. Își aminti de angina lui pectorală și se opri brusc din urlat.

— Cine știe, poate nici nu va trebui să așteptați prea mult, zise el cu o voce brusc surdă. Plecați... Hai, plecați... Pleacă, François, pleacă, îți poruncesc să pleci.

Gâfâia greu. După accesul de furie, își economisea acum cuvintele și își apăsa pieptul cu mâna.

— Uite... uite frumosul rezultat al..., adăugă el.

Se întinse, enorm, pe canapeaua de piele, se desfăcu la gât, îl chemă pe Lartois care, după ce îl ascultă, îi spuse că avea o inimă de bărbat încă tânăr și că nu era de vină decât surmenajul.

Furiile lui Noël Schoudler erau de fiecare dată atacuri ale unui pahiderm înspăimântat care nu ierta nici odată copacul care refuza să se clinească. A doua zi dimineața, după o conversație de o oră cu străbunul, în biroul cu pereți îmbrăcați în piele verde, îl chemă pe François.

— Băiete, m-am gândit mult de ieri încoace, începu el. Cred că trebuie să adoptăm o altă organizare a muncii.

Era calm și oarecum solemn.

— Dacă asta nu va avea drept rezultat decât să o luăm de la capăt, iar și iar, cu ceea ce s-a întâmplat ieri în fața lui Muller, aș prefera, tată, să nu facem niciun fel de organizare, și să intru în alte afaceri decât ale tale, răspunse cu răceală François.

— Haide, haide, nu te simți ofensat, nu vorbi prostii. În primul rând, nu există afacerile mele, există afacerile Schoudler, răspunse Noël, cuprinzând, printr-un gest larg, pe tatăl lui, pe sine și pe François. Apoi, un baron Schoudler nu o să se ducă să se angajeze, mai ales acum, când povara anilor e tot mai grea pentru mine. Orice ar zice Lartois, mă simt lipsit de vlagă, așa simt eu. Dovadă stă criza mea de mânie de ieri. Nu trebuie să fii supărat pe mine. Nu știam ce vorbeam. Îți cer, dragul meu François, să uiți povestea asta.

Oricât de nedrepte ar fi fost ele, Noël Schoudler nu avea obiceiul să se scuze pentru accesele lui de furie. François crezu că tatăl lui era cu adevărat obosit. Acest semn de slăbiciune, de îmbătrânire, și această fisură în monolit fură greu de îndurat pentru el. Uriașul jucându-și magistral rolul, stătea puțin gârbovit în fotoliu, cu mâinile lui mari întinse într-un semn de pace.

— Să nu mai vorbim despre asta, tată, nu are nicio importanță, răspuse François.

Și, pentru a-și masca emoția, luă o țigară și stinse chibritul cu gestul lui larg.

Străbunicul, așezat pe jilțul lui favorit, tăcea și se uita la François cu aerul lui bănuitor de sfinx bătrân.

— Atunci, François, uite, reluă Noël; cred că trebuie să ne împărțim sarcinile. Așa, nu ne vom ciocni între noi. Voi continua să mă ocup de bancă...

— Și îmi lași mie ziarul? interveni precipitat François.

— Nu, replică Noël, iar privirea lui redeveni dură.

François își dădu seama că tatăl lui i-ar fi cedat mai curând o amantă, decât să-i dea conducerea lui *l'Écho du matin*.

— În orice caz, nu chiar acum, reluă Noël, mai blând. Dar ceea ce aș vrea să preiei imediat sunt fabricile de zahăr de la Sonchelles. Chiar tu ai spus că e o afacere de viitor, dar care trebuie modernizată. Nu mai am elanul să mă ocup de așa ceva. Așa că îți dăm o împuternicire totală. De acum înainte, tu ești patronul la Sonchelles. L-am convins și pe bunicul, e întru totul de acord. La următoarea întrunire a consiliului, vei primi aceleași puteri pe care le-am primit eu acum...

Se duse și deschise unul dintre clasoarele mari, din acaju, pe care scria „fabrici de zahăr“, frunzări printre hârtii, printre planurile uzinei, printre multele proiecte, unele schițe din vremea lui Napoleon III, printre tăieturi din ziarele financiare.

„De ce s-o fi uitând așa la mine bunicul?“ se întrebă François, care simțea permanent ațintit asupra lui ochiul înroșit.

— ... acum, vezi tu, acum exact douăzeci și nouă de ani, reluă Noël. La trei ani de la nașterea ta.

Pentru Noël Schoudler, parcă fusese ieri. Și totuși, în acești douăzeci și nouă de ani băiatul în rochiță se transformase în bărbatul din fața lui, cu rădăcina bărbii bătând spre albastrui în zilele în care se bărbiera, și cu acest gest enervant, agasant, cu care își stingea chibritul; un străin cu care era obligat să conviețuiască pentru singurul motiv că acest străin era sânge din sângele lui.

François răsfoia dosarul; zări semnătura lungă și ștearsă a bunicului, terminată cu o parafă întortocheată, de om prudent, și semnătura impunătoare a tatălui lui, cu prenumele separat de nume, la care se va adăuga propria semnătură.

Străbunicul deschise în sfârșit gura:

— Fabricile de zahăr sunt foarte importante, să știi! El (și mâna plină de vene proeminente arată spre portretul primului baron Schoudler, în costum de curte)... cel la glezna căruia... hm... noi nu vom ajunge niciodată, mi-a prezis, mult înainte de 1850... „*Die Banken, der Zucker und die Presse, dar ist die Zukunft*“... hm... lată că și astăzi îi urmăm sfatul.

Noël închise dosarul cel gros și i-l înmână lui François.

— Ține, micuțule, ia-l! spuse el. Și apucă-te de treabă. Împuternicire totală, ai împuternicire totală.

— Mulțumesc, tată, răspunse François.

Fabrica de zahăr nu fusese tocmai visul lui, dar faptul de a avea o îndeletnicire autonomă îl consola. Era doar mirat că tatăl lui consimțise atât de spontan și de lesne la acest prim abandon.

„A înțeles că îmbătrânește, își spuse în sinea lui, și că eu reprezint de acum înainte forța familiei...”

După ce ușile capitonate se închiseră în urma lui, uriașul și străbunul se priviră îndelung. Uitaseră de perioada de câțiva ani buni în care și ei se comportaseră ca niște dușmani, chiar dacă lucrau umăr la umăr, înhămați la aceeași roată a bogăției. Acum erau doi aliați împotriva nerăbdării urmașului lor.

— Îl aștept la cotitură pe micul nostru François în momentul creșterii de capital, spuse Noël. I-am făcut viața prea ușoară. Are nevoie de o lecție bună. Mai bine i-o dăm noi, altfel are ea, viața, grijă!

2

Căsătorită în 1914, întrucâtva împotriva voinței neamului La Monnerie care nu considera prea reușită această mezalianță, oricât de bogat ar fi fost soțul, și nici momentul foarte bine ales, Jacqueline Schoudler nu a avut parte de o viață conjugală reală decât de la sfârșitul războiului încoace, adică de cam trei ani. Și în fiecare zi din acești trei ani ea s-a felicitat în gând că

a reușit să impună această alianță. Cei care afirmau că François Schoudler e un bolovan sau că nu dorise decât să aducă o aură de aristocrație adevărată, auru-lui lui bancar, se înșelau. Această căsătorie fusese una din dragoste și așa era în continuare. Jacqueline iubea totul la François, aspectul lui puțin masiv, curajul fizic, simțul onoarei, marile lui crize de entuziasm când se apuca de câte ceva, brusca lipsă de vlagă la cea mai mică problemă, ceea ce dovedea că le pune pe toate la inimă; îi iubea până și cele câteva proaste maniere, lipsa lui de atenție la gesturi, la cuvinte, dar în care ea, zâmbitoare, vedea afirmarea unui temperament în întregime masculin.

Tânăra regreta că François devenise deja om de afaceri; Jacqueline trăise într-un mediu în care posedarea unei mari averi nu părea a implica atâta bătaie de cap.

Abia își primi împuternicirea de administrator general al fabricilor de zahăr de la Sonchelles, că François se apucă de treabă. Era mereu pe drumuri între Paris și Pas-de-Calais, convoca ingineri, arhitecți, stabilea planurile noilor clădiri, comanda mașini din America, studia istoria producției furajere de la jumătatea secolului trecut. În același timp, puse în mișcare jurnaliștii financiari și era considerat foarte abil, pentru că acțiunile Sonchelles urcaseră cu câteva puncte la Bursă. Rafinările nu avuseseră niciodată un administrator mai întreprinzător.

— Sunt pe punctul de a construi dușuri și un teren de fotbal pentru personal, îi spunea el lui Jacqueline. Știi, sunt foarte iubit acolo. Mi-ar plăcea să-ți arăt toate astea, draga mea. Am avut zilele trecute o adunare cu toți muncitorii. Am luat cuvântul...